<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER</u>: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

કમલ નાથ

વિ.

ઈલેક્શન કમિશન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્યો

(રીટ પીટીશન (દીવાની) નં. ૯૩૫/૨૦૧૮)

ઓક્ટોબર ૧૨, ૨૦૧૮

[ન્યાયમૂર્તિ એ.કે. સિક્રી અને ન્યાયમૂર્તિ અશોક ભૂષણ]

ચૂંટણી કાયદાઓ: ચૂંટણી માર્ગદર્શિકા ૨૦૧૬–પ્રકરણ ૧૧–કલમ ૧૧.૨–વેબસાઈટ પર ડ્રાફ્ટ રોલ મૂકવો–રાજકીય પક્ષોને ડ્રાફ્ટ મતદાર યાદીઓની સોફ્ટ કોપી ટેક્સ્ટ ફોર્મેટમાં–શોધી શકાય તેવા પીડીએફ ફોર્મેટમાં પ્રકાશિત કરવા/પ્રદાન કરવા માટે અરજદાર–યોજાયેલ:ચૂંટણી માર્ગદર્શિકાની કલમ ૧૧.૨.૨ શબ્દસમૂહ 'લખાણ પદ્ધતિ' નો ઉપયોગ કરે છે–અરજદારને પૂરી પાડવામાં આવેલ લખાણ પદ્ધતિમાં મતદાર સૂચિનો મુસદ્દો ચૂંટણી માર્ગદર્શિકામાં સમાવિષ્ટ જરૂરિયાતને પૂર્ણ કરે છે–કલમ ક્યાંય એમ નથી કહેતી કે મતદાર સૂચિનો મુસદ્દો મુખ્ય ચૂંટણી અધિકારીની વેબસાઈટ પર 'શોધી શકાય તેવી પીડીએફ' માં મૂકવો પડશે–તેથી, અરજદાર અધિકાર તરીકે દાવો કરી શકતો નથી કે મતદાર સૂચિનો મુસદ્દો વેબસાઈટ પર 'શોધી શકાય તેવી પદ્ધતિ' માં મૂકવો જોઈએ–વધુમાં, કલમ ૧૧.૨.૨ અરજદારને મતદાર સૂચિનો મુસદ્દો

મેળવવા માટે હકદાર નથી. ટેક્સ્ટ મોડ કે જે 'સંપૂર્ણ ટેક્સ્ટ સર્ચ' સ્વરૂપમાં પણ શોધી શકાય છે, તે ચૂંટણી પંચે નક્કી કરવાનું છે કે મતદાર યાદીનો મુસદ્દો કયા સ્વરૂપમાં પ્રકાશિત કરવાનો છે–મતદારોની ગોપનીયતાના મુદ્દાઓ સામેલ છે અને ચૂંટણી પંચના પગલાનો હેતુ મતદારોની પ્રોફાઇલ અને ડેટા માઇનિંગને અટકાવવાનો છે.

રિટ અરજીઓને ફગાવી દેતા કોર્ટે એવું માન્યું હતું કે;

૧.૧ ઈસીઆઈ દાવો કરે છે કે તેણે આ માટે તમામ જરૂરી પગલાં લીધાં છે.ઈસીઆઇએ અરજદાર અને તેના રાજકીય પક્ષને વિગતવાર જવાબ આપ્યો હતો કે, અરજદાર અને તે રાજકીય પક્ષ કે જેની સાથે તે સંકળાયેલો છે તેની મતદારોની નકલ/ગુણાકાર અંગેની ફરિયાદમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો છે.વધુમાં, ઈસીઆઇએ ૩૧ જુલાઈ, ૨૦૧૮ના રોજ અરજદાર અને તેઓ જે રાજકીય પક્ષ સાથે જોડાયેલા છે તેને સુધારેલી મતદાર યાદીના મુસદ્દાની એક નકલ પણ પૂરી પાડી હતી.બારમાં એવું પણ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ઈસીઆઇએ હવે ૨૭ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૮ના રોજ અંતિમ મતદાર યાદી પણ પ્રકાશિત કરી છે અને તેની એક નકલ અરજદાર (અને તેના રાજકીય પક્ષ) ને પૂરી પાડી છે, જેમાં આવી તમામ ખામીઓ/વિસંગતતાઓને કોઈ સ્થાન નથી કારણ કે તેમાં અગાઉથી જ સુધારો કરવામાં આવ્યો છે.ઈસીઆઇએ સમજાવ્યું હતું કે મતદાર યાદીનું પુનરાવર્તન અને અપડેશન એક સતત પ્રક્રિયા છે, જેને ઈસીઆઈ સતત ખંતપૂર્વક આગળ ધપાવી રહ્યું છે.[પરિચ્છેદ ૧૭,૧૮] [૮૫૨–એ–બી, સી–ડી]

૧.૨ ચૂંટણી માર્ગદર્શિકાની કલમ ૧.૨.૨ ચૂંટણી પંચ પર ડ્રાફ્ટ રોલને તેની વેબસાઇટ પર પી. ડી. એફ. ફોર્મેટમાં મૂકવાની જવાબદારી મૂકે છે.તેનો હેતુ તેને જાહેર ડોમેનમાં લાવવાનો છે જેથી દરેક મતદાર તેને ઍક્સેસ કરી શકે અને શોધી શકે કે તેનું/તેણીનું નામ યોગ્ય રીતે દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે કેમ અને કોઈ ભૂલના કિસ્સામાં, ઉપરોક્ત મતદાર તે જ સુધારવાની સ્થિતિમાં છે.તેવી જ રીતે, જો કોઈ ચોક્કસ મતદાર સૂચિમાંથી ગાયબ હોય, તો તે વ્યક્તિ તેનું નામ સામેલ

કરવા માટે ઈસીઆઈ સમક્ષ આ મુદ્દો ઉઠાવવાની સ્થિતિમાં હશે.તેની એક નકલ રાજકીય પક્ષોને પણ આપવામાં આવે છે, કારણ કે આ રાજકીય પક્ષોને ઉપરોક્ત ભૂલો દૂર કરવામાં સમાન રસ છે. તેઓ વધુમાં તપાસી શકે છે કે યાદીમાં ડુપ્લિકેટ અથવા નકલી મતદારો પણ છે કે કેમ અને તેમાં સુધારો કરી શકે છે.જો કે, ઉપરોક્ત કલમના બીજા ભાગમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે ડ્રાફ્ટ રોલને 'ટેક્સ્ટ મોડ' માં મૂકવામાં આવશે.તેમાં એમ પણ જણાવવામાં આવ્યું છે કે મતદારોની વિગતો સામે કોઈ ફોટોગ્રાફ દેખાશે નહીં.[પરિચ્છેદ ૧૯].[૮૫૨–ઈ–એફ; ૮૫૩–એ–બી]

૧.૩ ચૂંટણી પંચના વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ચૂંટણી માર્ગદર્શિકાની કલમ ૧૧.૨.૨ માં 'ટેક્સ્ટ મોડ' શબ્દસમૂહનો ઉપયોગ કરવાનો અર્થ એ છે કે મુખ્ય ચૂંટણી અધિકારીની વેબસાઇટ પર મૂકવામાં આવેલી મતદાર યાદીના મુસદ્દામાં માત્ર મતદારની વિગતોનો 'ટેક્સ્ટ' હોવો જોઈએ અને તેના 'ફોટોગ્રાફ્સ/ચિત્રો/સચિત્ર સામગ્રી' નહીં; દરેક પી. ડી. એફ. દસ્તાવેજ, પછી ભલે તે શોધી શકાય તેવું હોય કે બિન–શોધી શકાય તેવું/છબી પી. ડી. એફ. હોય અને જેમાં 'ટેક્સ્ટ મોડ' માં કોઈ પણ લખાણ સામગ્રી હોય, તે તે અર્થમાં પી. ડી. એફ. છે; કે તેમાં 'ટેક્સ્ટ મોડ' ફોર્મેટ તરીકે ઓળખાતું કંઈ નથી. પીડીએફ દસ્તાવેજ; અને તે સંબંધમાં એક સરળ 'ગૂગલ સર્ચ' પણ સ્પષ્ટપણે અને નિર્ણાયક રીતે તેને સ્થાપિત કરશે.ઈસીઆઈની રજૂઆતમાં બળ છે. ચૂંટણી માર્ગદર્શિકાની કલમ ૧૧.૨.૨ 'ટેક્સ્ટ મોડ' અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ કરે છે. તે રીતે મતદાર યાદીનો મુસદ્દો, એટલે કે ટેક્સ્ટ મોડ, અરજદારને પૂરો પાડવામાં આવ્યો છે.કલમ ક્યાંય કહેતી નથી કે મતદાર યાદીનો મુસદ્દો મુખ્ય ચૂંટણી અધિકારીની વેબસાઇટ પર 'શોધી શકાય તેવી પીડીએફ' માં મૂકવો પડશે.તેથી, અરજદાર અધિકાર તરીકે દાવો કરી શકતો નથી કે મતદાર યાદીનો મુસદ્દો વેબસાઇટ પર 'શોધી શકાય તેવા મોડ' માં મૂકવો જોઈએ.તે ફક્ત 'ટેક્સ્ટ મોડ' માં હોવું જોઈએ અને તે આ રીતે પ્રદાન કરવામાં આવ્યું છે.અરજદાર દ્વારા વિકિપીડિયા પર આધાર રાખેલો દસ્તાવેજ 'સંપૂર્ણ લખાણ શોધ' સાથે સંબંધિત છે, 'લખાણ પદ્ધતિ' સાથે નહીં.દેખીતી રીતે, જ્યારે ઉપરોક્ત દસ્તાવેજ સમજાવે

છે કે 'સંપૂર્ણ લખાણ શોધ' કેવી રીતે હાથ ધરવામાં આવે છે, ત્યારે સમજૂતી એ હશે કે તે એક સર્ચ એન્જિન છે જે દરેક સંગ્રહિત દસ્તાવેજોમાંના તમામ શબ્દોની તપાસ કરે છે અને સંપૂર્ણ લખાણ શોધ તકનીકો પણ પ્રદાન કરે છે.જો કે, કલમ ૧૧.૨.૨ માં 'શોધ' શબ્દોની ગેરહાજરીથી બધો ફરક પડશે.[પારસ ૨૦–૨૨] [૮૫૪–એ–**E**]

૧.૪ ઈસીઆઈ દ્વારા યોગ્ય રીતે સમજાવવામાં આવ્યું છે કે પીડીએફ દસ્તાવેજો મુખ્યત્વે બે પ્રકાર/બંધારણોના હોય છે, એટલે કે "માત્ર છબી" અથવા સ્કેન કરેલા પીડીએફ–જ્યારે એમએફપી અને ઓફિસ સ્કેનર્સ પર હાર્ડ કોપી દસ્તાવેજોને સ્કેન કરવામાં આવે છે, અથવા જ્યારે કેમેરા ઈમેજ, જે. પી. જી., ટિફ અથવા સ્ક્રીનશોટને પીડીએફમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવે છે, ત્યારે સામગ્રીને સ્નેપશોટ જેવી છબીમાં "લૉક" કરવામાં આવે છે, જેમાં અંતર્ગત લખાણ સ્તર નથી.આવા માત્ર છબીવાળા પી. ડી. એફ. દસ્તાવેજોમાં પૃષ્ઠોની માત્ર સ્કેન કરેલી/ફોટોગ્રાફ કરેલી છબીઓ હોય છે.છબી–માત્ર પીડીએફ ફાઇલો શોધી શકાતી નથી, અને તેમના લખાણને સામાન્ય રીતે પસંદ કરી શકાતી નથી, શોધી શકાતી નથી અથવા નકલ કરી શકાતી નથી; અને શોધી શકાય તેવી પીડીએફ–ઇન સર્ચ કરી શકાય તેવી પીડીએફ, છબી સ્તરમાં લખાણ સ્તર ઉમેરવામાં આવે છે, જે સામાન્ય રીતે નીચે મૂકવામાં આવે છે.આવી પી. ડી. એફ. ફાઇલો મૂળ દસ્તાવેજોથી લગભગ અલગ પાડી શકાય તેવી નથી અને સંપૂર્ણપણે શોધી શકાય તેવી છે.શોધી શકાય તેવા પીડીએફ દસ્તાવેજોમાં લખાણ પસંદ કરી શકાય છે, શોધી શકાય છે અને તેની નકલ કરી શકાય છે. [પેરા ૨૩] [૮૫૪–**F**–**H**]

૧.૫ એકવાર એવું જાણવા મળે કે કલમ ૧૧.૨.૨ અરજદારને મતદાર યાદીનો મુસદ્દો ટેક્સ્ટ મોડમાં મેળવવાનો અધિકાર આપતું નથી, જે 'સંપૂર્ણ ટેક્સ્ટ સર્ચ' ફોર્મમાં પણ શોધી શકાય છે, તે ચૂંટણી પંચે નક્કી કરવાનું છે કે મતદાર યાદીનો મુસદ્દો કયા સ્વરૂપમાં પ્રકાશિત કરવાનો છે.ઈસીઆઈએ શોધી શકાય તેવી પીડીએફ ફોર્મેટમાં મતદાર યાદીનો મુસદ્દો પ્રદાન કરવામાં અરજદારની વિનંતીનું પાલન ન કરવાના કારણો આપ્યા છે.તેના અનુસાર, મતદારોની ગોપનીયતાના

મુદ્દાઓ સામેલ છે અને ઈસીઆઈના પગલાનો હેતુ મતદારોની પ્રોફાઇલિંગ અને ડેટા માઇનિંગને અટકાવવાનો છે.ઈસીઆઈ અનુસાર, સ્વતંત્ર અને નિષ્પક્ષ ચૂંટણીઓ સુનિશ્ચિત કરવી, જેના માટે તે પ્રતિબદ્ધ છે, તે પણ જરૂરી છે કે ઈસીઆઈ મતદારોની ગોપનીયતા અને પ્રોફાઇલિંગનું રક્ષણ કરવા માટે બંધાયેલ ફરજ છે.તેથી, તમામ સાવચેતીનાં પગલાં લેવા ફરજ છે.જોકે, આ પાસામાં જવાની જરૂર નથી.[પરિચ્છેદ ૨૪] [૮૫૫–એ–સી]

૧.૬ ચૂંટણી માર્ગદર્શિકાની કલમ ૧૧.૨.૨ ને ઉપરોક્ત રીતે વાંચવા અને તેનું અર્થઘટન કરવા પર, ચૂંટણી પંચ દ્વારા લેવામાં આવેલો નિર્ણય જે ૪ જાન્યુઆરી, ૨૦૧૮ના રોજ તેના નિર્દેશોમાં સમાવિષ્ટ છે તે સુસંગત બને છે.તે સૂચનાઓમાં, ઈસીઆઈએ તેના ક્ષેત્ર સ્તરના કાર્યકર્તાઓને જાહેર ક્ષેત્રમાં મતદાર યાદીની માત્ર 'ઇમેજ પીડીએફ' મૂકવાનો નિર્દેશ આપ્યો છે.જે સ્વરૂપમાં અરજદારને મતદાર યાદીનો મુસદ્દો પૂરો પાડવામાં આવે છે તે ચૂંટણી માર્ગદર્શિકામાં સમાવિષ્ટ જરૂરિયાતને પૂર્ણ કરે છે.જો અરજદાર ઇચ્છે તો, તે હંમેશા તેને શોધી શકાય તેવા મોડમાં રૂપાંતરિત કરી શકે છે, જેમાં, અલબત્ત, તેને પોતાના પ્રયત્નો કરવાની જરૂર પડશે.[પેરા ૨૫] [૮૫૫–સી–**E**]

વિશેષ સંદર્ભ નંબર ૧/૨૦૦૨ (૨૦૦૨) ૮ **S**સીસી ૨૩૭:[૨૦૦૨] ૩ પૂરક.એસસીઆર ૩૬૬; કે. એસ. પુટ્ટાસ્વામી અને અન્ય વિરુદ્ધ ભારત સંઘ અને અન્યો (૨૦૧૭) ૧૦ એસ. સી. સી. ૧; પ્રકાશ જોશી વિરુદ્ધ ભારતનું ચૂંટણી પંચ; ૩૦ ઓક્ટોબર, ૨૦૧૭, ડબલ્યુ. પી. માં. (સી) નંબર ૯૮૩/૨૦૧૭–નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

કેસ કાયદો સંદર્ભ

(૨૦૧૭) ૧૦ એસ. સી. સી. ૧–સંદર્ભ–પેરા ૧૩

દીવાની મૂળ હુકુમત

રીટ પીટીશન (દીવાની) નં. ૯૩૫/૨૦૧૮

ભારતના બંધારણની અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળ.

સાથે

રીટ પીટીશન (દીવાની) નં. ૧૦૦૦/૨૦૧૮

કપિલ સિબ્બલ, વિવેક તન્ખા, અનૂપ ચૌધરી, વિકાસ સિંહ, વરિષ્ઠ વકીલો, વરુણ ચોપરા, નમન જોશી, પ્રશાંત શિવરાજન, સુશ્રી સંગીતા જોસી, વરુણ તન્ખા, અલ્જો કે. જોસેફ, અમિત શર્મા, હાજર પક્ષોના વકીલો.

ન્યાયાલયનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ એ. કે. સિકરી દ્વારા જાહેર કરવામાં આવ્યો.

રિટ પિટિશન (સિવિલ) નંબર ૯૩૫/૨૦૧૮ અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે, જે મધ્ય પ્રદેશ કોંગ્રેસ સમિતિના અધ્યક્ષ છે, જેમાં નીચેની રાહતોનો દાવો કરવામાં આવ્યો છેઃ

> "(અ) સ્વતંત્ર અને નિષ્પક્ષ ચૂંટણી સુનિશ્ચિત કરવા માટે દરેક વિધાનસભા મતવિસ્તાર/વિધાનસભા ક્ષેત્રમાં ઓછામાં ઓછા ૧૦ ટકા યાદચ્છિક રીતે પસંદ કરેલા મતદાન મથકો પર વી. વી. પી. પી. એ. ટી. ચકાસણી કરવા માટે નિર્દેશો જારી કરવા માટે પ્રતિવાદીઓને યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરો;
>
> (બી) પ્રતિવાદીઓને નિયમો અનુસાર લખાણ સ્વરૂપમાં મતદાર યાદી પ્રકાશિત કરવા માટે યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરવો અને

મતદાર નોંધણી નિયમો, ૧૯૬૦ ના નિયમો ૨૨ (૧) (સી) હેઠળ મતદાર યાદીના અંતિમ પ્રકાશનની તમામ ફરિયાદોનો ઝડપથી નિર્ણય લેવો અને રાજકીય પક્ષોને જાણ કર્યા વિના મતદાર સૂચિમાંથી મતદારોને કાઢી નાખવા પર પ્રતિબંધ મૂકવો;

(સી) વર્તમાન રિટ પિટિશનમાં ઉઠાવવામાં આવેલા આધારો/મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રતિવાદીઓને યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા નવી માર્ગદર્શિકા જારી કરવા માટે નિર્દેશ જારી કરો, જેમાં રેન્ડમ વી. વી. પી. પી. એ. ટી. તપાસ, મોક પોલ અને પુનઃગણતરી, થર્મલ પેપર અને પ્રિન્ટિંગની ગુણવત્તા, પેપર ટ્રેલ્સ અને સંગ્રહનો સંગ્રહ, વી. વી. પી. એ. ટી. અને પેપર ટ્રેલ કલેક્શન બોક્સ પર અનન્ય ઓળખ નંબર, મતદાન પહેલા અને પછી ઇ. વી. એમ. અને વી. વી. પી. એ. ટી. નું પરિવહન, વી. વી. પી. પી. એ. ટી. ની પ્રથમ સ્તરની તપાસ (એફ. એલ. સી.) અને અધિકારીઓની નિયુક્તિ સામેલ છે.

(ડી) ન્યાયના હિતમાં કેસના તથ્યો અને સંજોગોમાં જરૂરી અને યોગ્ય માનવામાં આવે તેવા કોઈપણ વધુ અને અન્ય આદેશો/આદેશો પસાર કરવામાં આવે. "

૨. ઉપરોક્ત પ્રાર્થના કલમ પરથી જોઈ શકાય છે તેમ, અનિવાર્યપણે બે દાદ માટે પ્રાર્થના કરવામાં આવે છે.પ્રથમ દાદ ૧૦ ટકા મતો માટે રેન્ડમ ધોરણે વોટર વેરિફાયબલ પેપર ઓડિટ ટ્રેલ (વી. વી. પી. એ. ટી.) ચકાસણી હાથ ધરવા માટે નિર્દેશો જારી કરવા માટે છે.બીજા સ્થાને, અરજદારને ૩૧ જુલાઈ, ૨૦૧૮ના રોજ લખાણ સ્વરૂપમાં પ્રકાશિત કરાયેલી મતદાર યાદીના મુસદ્દાની સોફ્ટ કોપી પૂરી પાડવા, મતદાર યાદી સંબંધિત ફરિયાદો પર ઝડપથી નિર્ણય લેવા અને રાજકીય

પક્ષોને જાણ કર્યા વિના મતદાર યાદીમાંથી મતદારોને કાઢી નાખવા પર પ્રતિબંધ મૂકવાનો નિર્દેશ માંગવામાં આવ્યો છે.

૩. રિટ પિટિશન (સિવિલ) નંબર ૧૦૦૦/૨૦૧૮ માં, સમાન દાદ માંગવામાં આવી હતી.જોકે, રિટ પિટિશન (સિવિલ) નંબર ૯૩૫/૨૦૧૮ માં જે હકીકતો દેખાય છે તેની નોંધ લેવામાં આવે છે.

૪. અમે શરૂઆતમાં જ નોંધ પર મૂકવા માંગીએ છીએ કે અરજદાર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી વિગતવાર દલીલો બીજી પ્રાર્થના પર ખૂબ જ કેન્દ્રિત હતી, તે પણ લખાણ સ્વરૂપમાં ડ્રાફ્ટ મતદાર યાદીઓની સોફ્ટ કોપી પ્રદાન કરવા માટે.જ્યાં સુધી પ્રથમ દાદની વાત છે, ત્યાં સુધી સામાવાળા નંબર ૧–ભારતીય ચૂંટણી પંચ (ત્યારબાદ 'ઇસીઆઈ' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી વિકાસ સિંહ દ્વારા આવી વિનંતીની જાળવણી માટે આ આધાર પર વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો કે આ મુદ્દો આ અદાલત દ્વારા પહેલેથી જ હાથ ધરવામાં આવ્યો છે.અમે યોગ્ય તબક્કે આ પાસા પર સંબંધિત રજૂઆતોની નોંધ લઈશું.કારણ કે, બીજી પ્રાર્થના વિવાદનું મૂળ બની ગઈ છે, પ્રથમ કિસ્સામાં, આપણે તે પાસા સાથે વ્યવહાર કરવા માંગીએ છીએ.

૫. મુખ્ય કારણ કે જેના માટે અરજદાર પ્રતિવાદીઓને મતદાર યાદી લખાણ સ્વરૂપમાં પ્રકાશિત કરવા અને તે જ પ્રદાન કરવા માટે નિર્દેશ માંગે છે તે એ છે કે મતદાર યાદી યોગ્ય રીતે અને વાજબી રીતે દોરવામાં આવી છે તેની ખાતરી કરવી જરૂરી છે, જેમાં એક તરફ તમામ પાત્ર મતદારોનો સમાવેશ થાય છે અને ડુપ્લિકેટ, નકલી અથવા ખોટા મતદારોને પણ બાકાત રાખે છે.અરજદાર દ્વારા જણાવવામાં આવ્યું છે કે તેમણે મધ્યપ્રદેશ રાજ્યના વરિષ્ઠ નેતાઓ સાથે મળીને ૩ જૂન, ૨૦૧૮ના રોજ એક વિગતવાર રજૂઆત રજૂ કરી હતી, જેમાં વિધાનસભા ચૂંટણી, ૨૦૧૮ માટે મધ્યપ્રદેશની મતદાર યાદીમાં વિવિધ ડુપ્લિકેટ, પુનરાવર્તિત, બહુવિધ, ગેરકાયદેસર, અમાન્ય અને ખોટી એન્ટ્રીઓ/મતદારો પર પ્રકાશ પાડવામાં આવ્યો હતો અને ચૂંટણી પંચને તેના પર ધ્યાન આપવા વિનંતી કરવામાં આવી હતી.અરજદારના જણાવ્યા અનુસાર, છેલ્લી વિધાનસભાની ચૂંટણી પછી એટલે કે છેલ્લા પાંચ વર્ષમાં મધ્યપ્રદેશ રાજ્યમાં મતદારોની વસ્તીની સરખામણીએ મતદારોની સંખ્યામાં ૪૦ ટકાનો વધારો થયો છે.એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે જો જન્મ વર્ષ ૧૯૯૧–૨૦૦૧ ધરાવતા મતદારો/મતદારો ૨૦૦૮–૨૦૧૮ વચ્ચે ૧૮ વર્ષની વય પ્રાપ્ત કરશે, તો તે વાજબી રીતે અપેક્ષા કરી શકાય છે કે વર્ષ ૨૦૦૮–૨૦૧૮ માં ઉમેરાયેલા નવા મતદારો વસ્તીમાં થયેલા વધારા એટલે કે ૧,૧૮,૧૮,૨૯૦ સમાન હશે.જો કે, મતદારોની કુલ સંખ્યામાં વધારો એટલે કે ૨૦૦૮–૨૦૧૮ દરમિયાન વસ્તીમાં ૪૦૪ (૪૦ ટકાથી વધુ વધારો) નો વધારો જોવો આઘાતજનક અને ચિંતાજનક

છે.તેથી, વસ્તીમાં વધારો એટલે કે મધ્ય પ્રદેશ રાજ્યમાં લાખો મતોમાં આ વધારાનો વધારો અકલ્પ્ય અને અગણિત લાગે છે.

૬. તે મુજબ, અરજદારે ભૂલો સુધારવા માટે યોગ્ય પગલાં લેવા માટે ઈસીઆઈને રજૂઆત કરી હતી.ઈસીઆઈએ ૧૬ જુલાઈ, ૨૦૧૮ના રોજ અખિલ ભારતીય કોંગ્રેસ સમિતિ (એઆઈસીસી) ને પત્ર મોકલ્યો હતો, જેમાં જણાવ્યું હતું કે અરજદાર દ્વારા ૩ જૂન, ૨૦૧૮ના રોજ રજૂ કરાયેલા આરોપોને સમર્થન આપવામાં આવ્યું નથી.તે જ સમયે, ઈસીઆઈએ પણ નીચેની અસરથી સ્વીકાર્યું હતું કે મતદાર યાદીમાં કેટલીક ડુપ્લિકેટ અને નકલી એન્ટ્રીઓ હતી:

> "(એ) INTR એ એસી–૯૬૬૪ પુનરાવર્તિત એન્ટ્રીમાં મળી આવ્યા હતા.
>
> (બી) ઈન્ટર એસી–પુનરાવર્તિત એન્ટ્રીમાં ૮૨૭૮ કેસ મળી આવ્યા હતા.
>
> (સી) ફોટો એન્ટ્રીઓ–૨,૩૭,૨૩૪ ફોટો એન્ટ્રીઓ શંકાસ્પદ/અસ્પષ્ટ/ખાલી ફોટા હોવાનું જાણવા મળ્યું;

૭. અરજદાર એ પણ રજૂ કરે છે કે ઈસીઆઈએ ત્યારબાદ જાન્યુઆરી ૨૦૧૮માં પ્રકાશિત મધ્યપ્રદેશ રાજ્યની મતદાર યાદીમાંથી ચોવીસ લાખથી વધુ મતદારોને પડતા મૂક્યા છે.ઈસીઆઈએ એ પણ સ્વીકાર્યું છે કે ૨,૩૭,૨૩૪ ફોટો એન્ટ્રીઓ શંકાસ્પદ, અસ્પષ્ટ અને ખાલી ફોટા હોવાનું જાણવા મળ્યું છે.ઉપરોક્ત આધાર પર, અરજદાર રજૂ કરે છે કે રાજકીય પક્ષોને મતદાર યાદી ટેક્સ્ટ ફોર્મેટમાં પૂરી પાડવી જોઈએ જેથી તેઓ તેને ઈલેક્ટ્રોનિક રીતે સ્કેન કરી શકે અને ચૂંટણી પંચ

દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલી મતદાર યાદીમાં કોઈ ડુપ્લિકેટ અથવા નકલી મતદારો છે કે કેમ તે શોધી શકે.

૮. ટેક્સ્ટ મોડમાં પીડીએફ સ્વરૂપમાં મતદાર યાદી પૂરી પાડવાની ઉપરોક્ત માંગના સમર્થનમાં, વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી કપિલ સિબ્બલે ચૂંટણી માર્ગદર્શિકા ૨૦૧૬ના પ્રકરણ ૧૧ની કલમ ૧૧.૨.૨ નો ઉલ્લેખ કર્યો હતો, જે નીચે મુજબ છેઃ

> " ૧૧.૨ .૨.૨ વેબસાઇટ પર ડ્રાફ્ટ રોલ મૂકવોઃ– વધુમાં, ડ્રાફ્ટ રોલને તે જ દિવસે પીડીએફ ફોર્મેટમાં મુખ્ય ચૂંટણી અધિકારીની વેબસાઇટ પર જાહેર કરવામાં આવશે.ડ્રાફ્ટ રોલ વેબસાઇટ પર ટેક્સ્ટ મોડમાં મૂકવામાં આવશે અને મતદારની વિગતો સામે કોઈ ફોટોગ્રાફ દેખાશે નહીં.તેના બદલે તે મતદારના ફોટોગ્રાફ માટેના બૉક્સમાં સૂચવે છે કે ફોટોગ્રાફ ઉપલબ્ધ છે કે નહીં. "

૯. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ચૂંટણી માર્ગદર્શિકામાં જ સમાવિષ્ટ ઉપરોક્ત કલમ મુજબ, ચૂંટણી પંચે ડ્રાફ્ટ રોલને ટેક્સ્ટ મોડમાં, ફોટોગ્રાફ વિના તૈયાર કરવો જરૂરી હતો.તેનો હેતુ રાજકીય પક્ષોને આંકડાનું વિશ્લેષણ અને તપાસ કરવા માટે સક્ષમ બનાવવાનો હતો અને તેના આધારે જો ડુપ્લિકેટ અથવા નકલી મતદારો હોવાનું જણાય તો જરૂરી સૂચનો આપવા અથવા વાંધાઓ રજૂ કરવા સક્ષમ બનાવવાનો હતો.ઉપરોક્ત આદેશની સામે, ચૂંટણી પંચે મધ્યપ્રદેશ રાજ્યના તમામ ૨૩૦ મતવિસ્તારો માટે ૩૧ જુલાઈ, ૨૦૧૮ના રોજ પીડીએફ બિન–સંપાદનક્ષમ સ્વરૂપમાં પ્રકાશિત કરાયેલ મતદાર યાદીનો મુસદ્દો ધરાવતી

કોમ્પેક્ટ ડિસ્ક (સીડી) પૂરી પાડી છે.આવી સ્કેન કરેલી નકલો હકીકતમાં છબીઓ છે અને તેથી, તપાસના હેતુ માટે અપૂરતી છે જેમાં ડેટાનું વિશ્લેષણ કરી શકાતું નથી.એવું પણ જણાવવામાં આવ્યું છે કે મધ્યપ્રદેશમાં ૨૦૧૩ની વિધાનસભાની ચૂંટણીમાં મતદાર યાદીનો મુસદ્દો ટેક્સ્ટ મોડમાં આપવામાં આવ્યો હતો.તેવી જ રીતે, રાજસ્થાન રાજ્ય માટે ૩૧ જુલાઈ, ૨૦૧૮ના રોજ પ્રકાશિત કરાયેલી મતદાર યાદીનો મુસદ્દો પણ ટેક્સ્ટ મોડમાં આપવામાં આવ્યો છે.તાત્કાલિક કેસમાં કરવામાં આવેલ પ્રસ્થાનને ગેરવાજબી તરીકે પ્રશ્ન કરવામાં આવે છે.

૧૦. ઈસીઆઈએ એક વિગતવાર જવાબી સોગંદનામું દાખલ કર્યું છે.એવું કહેવામાં આવે છે કે ઈસીઆઈએ વેબસાઇટ પર મતદાર યાદી ટેક્સ્ટ મોડમાં મૂકી છે અને વેબસાઇટ પરની છબીઓ પણ ટેક્સ્ટ મોડમાં છે.જોકે, ચૂંટણી પંચે મતદારોની ગોપનીયતાના મુદ્દાને ધ્યાનમાં રાખીને રાજકીય પક્ષોને આ મતદાર યાદીની નકલો સ્કેન કરી શકાય તેવા ટેક્સ્ટ મોડમાં ન આપવાનો સભાન નિર્ણય લીધો છે.રિટ પિટિશનના વિવિધ દાવાઓને કાઉન્ટર એફિડેવિટમાં ભારપૂર્વક નકારી કાઢવામાં આવ્યા છે.ચૂંટણી પંચે જણાવ્યું છે કે અરજદારે ૩ જૂન, ૨૦૧૮ના રોજ વિધાનસભા ચૂંટણી માટે મધ્યપ્રદેશની મતદાર યાદીમાં વિવિધ ડુપ્લિકેટ, પુનરાવર્તિત, બહુવિધ એન્ટ્રીઓ/મતદારો અંગે રજૂઆત કરી હતી.પ્રાપ્ત ફરિયાદ મુજબ, ૯૧ મતવિસ્તારોના 'ઇન એસી' માટે ૨૬.૭૬ લાખ રેકોર્ડ અને ૧૦૧ મતવિસ્તારોના 'એક્રોસ એસી' માટે ૨૬.૭૪ લાખ રેકોર્ડ રજૂ

કરવામાં આવ્યા હતા.ડોર–ટુ–ડોર અભિયાનમાં આ તમામ જરૂરિયાતોની ભૌતિક રીતે ચકાસણી કરવામાં આવી છે.ભૌતિક ચકાસણીમાં, ૨૩,૬૭,૪૮૭ મતદારો હાજર હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું, ૨,૩૪,૫૯૬ મતદારો કાં તો પહેલેથી જ કાઢી નાખવામાં આવ્યા હતા અથવા સંબંધિત મતવિસ્તારમાં નોંધાયેલા ન હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું.૪૬, ૮૫૯ કેસોમાં મતદારો ગેરહાજર હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું અને ૧૬,૬૭૫ મતદારો મૃત્યુ પામ્યા હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું.આવા તમામ કિસ્સાઓમાં, દૂર કરવા માટેની કાર્યવાહી પહેલેથી જ હાથ ધરવામાં આવી છે.એ વાત પર ભાર મૂકવામાં આવે છે કે પુનરાવર્તિત પ્રવેશ શ્રેણીમાં માત્ર ૮,૭૨૮ કેસ મળી આવ્યા હતા, જેની સામે કાયદા મુજબ યોગ્ય કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી છે.

૧૧. ઈસીઆઈ સ્વીકારે છે કે ૧૯ જાન્યુઆરી, ૨૦૧૮થી ૩૧ જુલાઈ, ૨૦૧૮ સુધી સતત અપડેટ કરવાની પ્રક્રિયા દરમિયાન મતદાર યાદીમાંથી લગભગ ૨૪ લાખ એન્ટ્રીઓ ચોખ્ખી રીતે કાઢી નાખવામાં આવી હતી અને તે પણ સાચું છે કે ૨ લાખથી વધુ ફોટો એન્ટ્રીઓને અસ્પષ્ટ/ખાલી/પુનરાવર્તિત ફોટો તરીકે ફ્લેગ કરવામાં આવી હતી, પરંતુ આ એન્ટ્રીઓમાંથી, ૧,૦૪,૨૮૪ એન્ટ્રીઓ માન્ય હોવાનું જણાયું હતું અને મતદાર યાદીના ઉપરોક્ત સતત અપડેટ દરમિયાન માત્ર ૯૭,૬૮૭ એન્ટ્રીઓને સુધારવી પડી હતી.સ્પષ્ટીકરણ આપવામાં આવ્યું છે કે મતદાર યાદીનું અપડેશન એક સતત અને ચાલુ પ્રક્રિયા છે અને ઈસીઆઈ તેમજ મુખ્ય ચૂંટણી અધિકારી, મધ્ય પ્રદેશની કચેરી બ્લોક સ્તરના અધિકારીઓ

(બીએલઓ) દ્વારા ઘરે ઘરે સર્વેક્ષણના આધારે અને એનએસવીપી, સીઈઓ વેબસાઇટ અથવા હેલ્પલાઈન નંબર (૧૯૫૦) વગેરે દ્વારા પ્રાપ્ત ફરિયાદો દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવેલી તમામ પ્રકારની માહિતીની પ્રક્રિયા કરીને મતદારોના નામ સતત ઉમેરીને અથવા કાઢીને મતદાર યાદીની શુદ્ધતા અને શુદ્ધતા સુનિશ્ચિત કરવા માટે પ્રતિબદ્ધ છે.

૧૨. એવો પણ દાવો કરવામાં આવે છે કે ચૂંટણી પંચ ચૂંટણી નોંધણીમાં પારદર્શિતાના પગલાં લઈ રહ્યું છે.માન્યતા પ્રાપ્ત રાજકીય પક્ષોને મતદાર નોંધણી નિયમો, ૧૯૬૦ના નિયમ ૧૧ (સી) અને ૨૨ (સી) ની જોગવાઈ હેઠળ ડ્રાફ્ટ પ્રકાશન અને અંતિમ પ્રકાશન સમયે મતવિસ્તારની મતદાર સૂચિની બે નકલો (મતદારોની છબી સાથે પીડીએફમાં એક હાર્ડ કોપી અને મતદારોની છબી વિના સોફ્ટ કોપીમાં બીજી) વિના મૂલ્યે પૂરી પાડવામાં આવે છે.વધુમાં, બિન-માન્યતા પ્રાપ્ત નોંધાયેલા રાજકીય પક્ષો/બિન-સરકારી સંગઠનો/જનતા મતદાર યાદીની સોફ્ટ કોપી (મતદારોની છબીઓ વિના) પીડીએફ ફોર્મેટમાં સી. ડી. માં ૩.૧૦૦ ની નજીવી કિંમતે મેળવી શકે છે-માત્ર સી. ડી. દીઠ, જેમાં વિનંતી પર વિધાનસભા મતવિસ્તારની મતદાર યાદી હોય છે.ઉપરોક્ત ઉપરાંત, ચૂંટણી પંચની હાલની સૂચનાઓ અનુસાર, મતદાર યાદીઓની પીડીએફ છબી સંબંધિત રાજ્યના મુખ્ય ચૂંટણી અધિકારીની વેબસાઇટ પર પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે જેથી સામાન્ય લોકોની દૃષ્ટિએ તેને જાહેર કરવામાં આવે.સામાન્ય લોકો

મૂળાક્ષરો, અંકો અને વિશેષ અક્ષરો ધરાવતા કેપ્ચા દ્વારા મતદાર યાદીની આવી છબી પી. ડી. એફ. મેળવી શકે છે.

૧૩. ઉપરોક્ત દાવાઓના આધારે, શ્રી વિકાસ સિંહે દલીલ કરી હતી કે ઈસીઆઈ પોતે જ ડી–ડુપ્લિકેશનની કવાયત કરે છે જે તેના દ્વારા આયોજિત બેઠકમાં રાજકીય પક્ષોને પણ જાણ કરવામાં આવી હતી.તેમણે ભારપૂર્વક રજૂઆત પણ કરી હતી કે અરજદારની ૩ જૂન, ૨૦૧૮ની રજૂઆતનો જવાબ ૦૮ જૂન, ૨૦૧૮ના રોજ આપવામાં આવ્યો હતો જેમાં સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવ્યું હતું કે સુધારાઓ પહેલેથી જ હાથ ધરવામાં આવ્યા છે.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, આ સુધારા ૨૫ મે, ૨૦૧૮ ના રોજ જ થયા હતા, એટલે કે અરજદાર દ્વારા ૩ જૂન, ૨૦૧૮ ના રોજ રજૂઆત કરવામાં આવી તે પહેલાં.તે ૦૮ જૂન, ૨૦૧૮ના રોજ વિધિવત રીતે જણાવવામાં આવ્યું હતું.ત્યારબાદ ૩૧ જુલાઈ, ૨૦૧૮ના રોજ મતદાર યાદીનો મુસદ્દો પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં તમામ ચિંતાઓનું ધ્યાન રાખવામાં આવ્યું છે.મતદારોની ગોપનીયતાના મુદ્દા પર પ્રકાશ પાડતા શ્રી વિકાસ સિંહે દલીલ કરી હતી કે જો મતદાર યાદી લખાણ સ્વરૂપમાં પૂરી પાડવામાં આવે તો તે વિવિધ પ્રકૃતિના ડેટા માઇનિંગને સક્ષમ બનાવશે.આ કારણોસર, આ બાબતે ફરીથી વિચારણા કરવામાં આવી હતી અને ઈસીઆઈએ છબીના સ્વરૂપમાં સૂચિ પ્રદાન કરવાનો નિર્ણય લીધો હતો.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ચૂંટણી માર્ગદર્શિકા ૨૦૧૬ના પ્રકરણ ૧૧ની કલમ ૧૧.૨.૨, જેના પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, તેને શોધવા યોગ્ય ટેક્સ્ટ મોડમાં ડ્રાફ્ટ મતદાર

યાદી પૂરી પાડવાની જરૂર નથી.કોઈ પણ સંજોગોમાં, તે માત્ર એક વહીવટી માર્ગદર્શિકા હતી અને તેમાં કોઈ વૈધાનિક બળ નહોતું.જરૂરિયાતોને ધ્યાનમાં રાખીને ઈસીઆઈ દ્વારા આમાં હંમેશા યોગ્ય સુધારો કરી શકાય છે.તેથી, મતદારોની સલામતી અને ગોપનીયતાની ચિંતાઓને ધ્યાનમાં રાખીને નોન–સર્ચેબલ ટેક્સ્ટ મોડ પ્રદાન કરવા માટે ૪ જાન્યુઆરી, ૨૦૧૮ ના રોજ સૂચનાઓના રૂપમાં સભાન નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો.શ્રી વિકાસ સિંહે રજૂઆત કરી હતી કે ગોપનીયતાના અધિકારને હવે કે. એસ. પુટ્ટાસ્વામી અને અન્ય વિરુદ્ધ ભારત સંઘ અને અન્ય, [(૨૦૧૭) ૧૦ એસસીસી ૧] માં મૂળભૂત અધિકાર તરીકે માન્યતા આપવામાં આવી છે અને તેની સંભાળ રાખવી એ ઈસીઆઈની ફરજ બની જાય છે.

૧૪. તે સમજી શકાય છે કે વાસ્તવિક મુદ્દો એ છે કે શું મતદાર યાદી રાજકીય પક્ષોને ટેક્સ્ટ મોડમાં પૂરી પાડવાની છે; પીડીએફ સ્વરૂપમાં હોવા છતાં.તેથી, આપણી ચર્ચા આ મુદ્દા પર કેન્દ્રિત છે.

૧૫. ઈસીઆઈની પ્રામાણિકતા અંગે કોઈ શંકા નથી. તે નોંધવાની બાબત છે કે છેલ્લા ૨૫–૩૦ વર્ષોમાં, ઈસીઆઈએ એક નિષ્પક્ષ સંસ્થાની પ્રતિષ્ઠા ઊભી કરી છે જે નિષ્પક્ષ ચૂંટણી યોજવાનો પ્રયાસ કરે છે.તે એક બંધારણીય સત્તા છે અને તેના કાર્યોને સંતોષકારક રીતે નિભાવી રહી છે.આ દેશના લોકો, મોટા ભાગે, આ સંસ્થા પર તેના કાર્યો કરવાની નિષ્પક્ષ રીત માટે વિશ્વાસ કરે છે.તે લોકશાહી

રાજકારણમાં પણ અત્યંત જરૂરી છે જ્યાં 'અમે, લોકો' રાજ્યની વિધાનસભાઓ તેમજ કેન્દ્રમાં સંસદના પ્રતિનિધિઓને ચૂંટીએ છીએ.તે લોકોની ઇચ્છા છે જે ખરેખર વાસ્તવિકતામાં રૂપાંતરિત થવી જોઈએ.તે અર્થમાં, ઇસીઆઈનું કાર્ય ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ બની જાય છે અને તે અત્યંત પ્રામાણિકતા, નિષ્પક્ષતા અને નિષ્પક્ષતા સાથે તેનું નિર્વહન કરે તેવું માનવામાં આવે છે.વિશેષ સંદર્ભ નંબર ૧/૨૦૦૨૨ માં, આ અદાલતે નીચેની રીતે ચૂંટણી પંચના મહત્વ પર ભાર મૂક્યો હતોઃ

> "૧૦૫. .....ચૂંટણી પંચની ફરજ નવી ચૂંટણી યોજવાની અને લોકશાહી રીતે ચૂંટાયેલી સરકાર વહેલામાં વહેલી તકે સ્થાપિત થાય તે જોવાની છે અને ચૂંટણી પંચના કોઈપણ નિર્ણયને, જેનો હેતુ ચૂંટાયેલી સરકાર બનાવવાના આ જ સ્વીકૃત ઉદ્દેશને હરાવવાનો છે, ચોક્કસપણે અદાલત સમક્ષ પડકારવામાં આવી શકે છે જો ચૂંટણી પંચ દ્વારા લેવામાં આવેલો નિર્ણય વિકૃત, ગેરવાજબી અથવા બાહ્ય કારણોસર હોય અને જો ચૂંટણી પંચના નિર્ણયને આમાંના કોઈપણ આધાર દ્વારા દૂષિત કરવામાં આવે તો કોર્ટ ચૂંટણીના સંચાલન માટે યોગ્ય નિર્દેશ આપી શકે છે. "

૧૬. નિષ્પક્ષ ચૂંટણીઓ યોજવાની પ્રક્રિયામાં, ઇસીઆઈએ એ પણ સુનિશ્ચિત કરવાનું છે કે માત્ર સાચા મતદારો જ પોતાનો મત આપે.તેણે સુનિશ્ચિત કરવું પડશે કે તેના દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલી મતદાન યાદીમાં કોઈ ડુપ્લિકેટ, નકલી અથવા ખોટા મતદારો ન હોય.તેણે એ પણ સુનિશ્ચિત કરવું પડશે કે સાચા મતદારો બાકાત ન રહે.તેથી મતદાર યાદી દરેક રીતે સાચી હોવી જોઈએ.આ જ કારણ છે કે ઇસીઆઈ મતદાર યાદીનો મુસદ્દો તૈયાર કરે છે.આમ કરતી વખતે, તે

નકલી, પુનરાવર્તિત અથવા નકલી મતદારોને દૂર કરવાનો પ્રયાસ કરે છે.તે તમામ સાચા મતદારોને સામેલ કરવાનો પણ પ્રયાસ કરે છે.આ પ્રક્રિયા માત્ર યાંત્રિક ઉપકરણો એટલે કે કોમ્પ્યુટર વગેરેની મદદથી જ હાથ ધરવામાં આવતી નથી, પરંતુ તેના માનવબળને ઘરે–ઘરે મોકલીને હાથ ધરવામાં આવે છે.આ જ કારણસર, મતદાર યાદીઓ દોષરહિત છે તેની ખાતરી કરવા માટે, આ યાદીઓ મતદારોને જોવા માટે વેબસાઇટ પર મૂકવામાં આવે છે અને જેઓ બાકાત છે તેઓ તે વિશે ફરિયાદ/રજૂઆત કરી શકે છે.તેવી જ રીતે, આ જ કારણસર, મતદાર યાદીની નકલો રાજકીય પક્ષોને પણ પૂરી પાડવામાં આવે છે અને તેમના વાંધાઓ આમંત્રિત કરવામાં આવે છે.આ રાજકીય પક્ષોને આ યાદીઓમાંથી પસાર થવાની તક આપવા માટે કરવામાં આવે છે જેથી તેઓ આ યાદીમાં જો કોઈ ભૂલો હોય તો તે દર્શાવી શકે.ઈસીઆઈ આ હેતુ માટે તમામ પક્ષોની બેઠકો પણ યોજે છે જ્યાં આવા મુદ્દાઓ પર ચર્ચા કરવામાં આવે છે.

૧૭. ઈસીઆઈ દાવો કરે છે કે તેણે આ માટે તમામ જરૂરી પગલાં લીધાં છે.

૧૮. ચૂંટણી પંચ દ્વારા સોગંદનામા પર જણાવવામાં આવ્યું છે કે ૧૯ જાન્યુઆરી, ૨૦૧૮ની મતદાર સૂચિનો મુસદ્દો ચૂંટણી પંચ દ્વારા ૨૫ મે, ૨૦૧૮ની આસપાસ સુધારવામાં આવ્યો હતો, જ્યારે અરજદાર અને રાજકીય પક્ષ કે જેની સાથે તેઓ મતદારોની નકલ/ગુણાકાર અંગે જોડાયેલા છે તેમની પ્રથમ ફરિયાદ ૩ જૂન, ૨૦૧૮ની છે. ત્યારબાદ, ચૂંટણી પંચે અરજદાર અને

તેમના રાજકીય પક્ષને ૦૮ જૂન, ૨૦૧૮,૧૫ જૂન, ૨૦૧૮ અને ૧૬ જુલાઈ, ૨૦૧૮ના રોજ વિગતવાર જવાબ આપ્યો હતો, જેમાં નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો હતો કે મતદાર યાદીમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો છે.વધુમાં, ઈસીઆઈએ ૩૧ જુલાઈ, ૨૦૧૮ના રોજ અરજદાર અને તે રાજકીય પક્ષ કે જેની સાથે તેઓ જોડાયેલા છે, તેમને સુધારેલી મતદાર યાદીના મુસદ્દાની એક નકલ પણ પૂરી પાડી હતી. બારમાં એવું પણ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ઈસીઆઈએ હવે ૨૭ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૮ના રોજ અંતિમ મતદાર યાદી પણ પ્રકાશિત કરી છે અને તેની એક નકલ અરજદાર (અને તેમના રાજકીય પક્ષ) ને પૂરી પાડી છે, જેમાં આવી તમામ ખામીઓ/વિસંગતતાઓને કોઈ સ્થાન નથી કારણ કે તેમાં અગાઉથી જ સુધારો કરવામાં આવ્યો છે.ઈસીઆઈએ સમજાવ્યું છે કે મતદાર યાદીનું પુનરાવર્તન અને અપડેશન એક સતત પ્રક્રિયા છે, જેને ઈસીઆઈ સતત ખંતપૂર્વક આગળ ધપાવી રહ્યું છે.(ઉલ્લેખનીય છે કે ચૂંટણી પંચ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી વિકાસ સિંહે ૨૦ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૮ના રોજ એક ખાનગી વેબસાઇટ પરથી દસ્તાવેજો રજૂ કરવા અને સુનાવણી દરમિયાન તેને અદાલતને સોંપવા પર સખત વાંધો ઉઠાવ્યો હતો, જેમાં તેના આધારે મતદાર યાદીમાં ભૂલો હોવાનું દર્શાવવાની માંગ કરવામાં આવી હતી, કારણ કે ૩૬ જેટલા મતદારો સામે એક જ ચહેરો દર્શાવવામાં આવ્યો હતો. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે આ અદાલતને પૂર્વગ્રહ અને ગેરમાર્ગે દોરવા માટે કરવામાં આવ્યું હતું કારણ કે અરજદાર દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલી ઉપરોક્ત ભૂલ ૨૫ મે, ૨૦૧૮ની આસપાસ સુધારી લેવામાં આવી હતી અને આ હકીકત અરજદારને પણ જાણ કરવામાં

આવી છે. તેમના જણાવ્યા અનુસાર, ત્યારબાદ વર્તમાન અરજી દાખલ કરવાનું કોઈ કારણ નહોતું અને કોઈ પણ સંજોગોમાં, ઉપરોક્ત દસ્તાવેજ રજૂ કરવાનું કોઈ કારણ નહોતું. બીજી તરફ અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી સિબ્બલે દલીલ કરી હતી કે ઉપરોક્ત દસ્તાવેજ રજૂ કરવાનો હેતુ એ બતાવવાનો હતો કે આ પ્રકારની સ્પષ્ટ ભૂલો અગાઉ કરવામાં આવી છે, જે અરજદારે આ ભૂલો તરફ ધ્યાન દોર્યા પછી જ સુધારી શકાય છે. તે ગમે તે હોય, અમે તે બાબતને તેના પર છોડીએ છીએ.)

૧૯. ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં, આપણે લેખિત સ્વરૂપમાં મતદાર યાદી પૂરી પાડવાની અરજદારની માંગની તપાસ કરવાની જરૂર છે.આ માંગ ચૂંટણી માર્ગદર્શિકાની કલમ ૧૧.૨.૨ પર આધારિત છે જે પહેલેથી જ ઉપર પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવી છે.આ કલમ ઈસીઆઈ પર ડ્રાફ્ટ રોલને તેની વેબસાઇટ પર પીડીએફ ફોર્મેટમાં મૂકવાની જવાબદારી મૂકે છે.તેનો હેતુ તેને જાહેર ડોમેનમાં લાવવાનો છે જેથી દરેક મતદાર તેને ઍક્સેસ કરી શકે અને શોધી શકે કે તેનું/તેણીનું નામ યોગ્ય રીતે દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે કેમ અને કોઈ ભૂલના કિસ્સામાં, ઉપરોક્ત મતદાર તે જ સુધારવાની સ્થિતિમાં છે.તેવી જ રીતે, જો કોઈ ચોક્કસ મતદાર સૂચિમાંથી ગાયબ હોય, તો તે વ્યક્તિ તેનું નામ સામેલ કરવા માટે ઈસીઆઈ સમક્ષ આ મુદ્દો ઉઠાવવાની સ્થિતિમાં હશે.તેની એક નકલ રાજકીય પક્ષોને પણ આપવામાં આવે છે, કારણ કે આ રાજકીય પક્ષોને ઉપરોક્ત ભૂલો દૂર કરવામાં સમાન રસ છે.તેઓ વધુમાં તપાસી શકે છે કે યાદીમાં ડુપ્લિકેટ અથવા નકલી

મતદારો પણ છે કે કેમ અને તેમાં સુધારો કરી શકે છે.આ હદ સુધી, કોઈ ઝઘડો નથી.જો કે, ઉપરોક્ત કલમના બીજા ભાગમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે ડ્રાફ્ટ રોલને 'ટેક્સ્ટ મોડ' માં મૂકવામાં આવશે.તેમાં એમ પણ જણાવવામાં આવ્યું છે કે મતદારોની વિગતો સામે કોઈ ફોટોગ્રાફ દેખાશે નહીં.સમગ્ર વિવાદ 'ટેક્સ્ટ મોડ' ને સોંપવામાં આવેલા અર્થ પર આધારિત છે.અરજદારની દલીલ છે કે 'ટેક્સ્ટ મોડ' તે છે જે શોધ તકનીકો પણ પ્રદાન કરે છે.આ હેતુ માટે, વિકિપીડિયામાંથી 'સંપૂર્ણ લખાણ શોધ' નું નીચેનું વર્ણન તૈયાર કરવામાં આવ્યું છેઃ

> “લખાણ પુનઃપ્રાપ્તિમાં, પૂર્ણ–લખાણ શોધ એ એક કમ્પ્યુટર–સંગ્રહિત દસ્તાવેજ અથવા પૂર્ણ–લખાણ ડેટાબેઝમાં સંગ્રહને શોધવા માટેની તકનીકોનો સંદર્ભ આપે છે.સંપૂર્ણ લખાણ શોધ મેટાડેટા અથવા ડેટાબેઝમાં રજૂ કરેલા મૂળ લખાણોના ભાગો (જેમ કે શીર્ષકો, અમૂર્ત, પસંદ કરેલા વિભાગો અથવા ગ્રંથસૂચિ સંદર્ભો) પર આધારિત શોધોથી અલગ પડે છે.પૂર્ણ–લખાણ શોધમાં, સર્ચ એન્જિન દરેક સંગ્રહિત દસ્તાવેજમાંના તમામ શબ્દોની તપાસ કરે છે કારણ કે તે શોધ માપદંડ (ઉદાહરણ તરીકે, વપરાશકર્તા દ્વારા નિર્દિષ્ટ લખાણ) સાથે મેળ ખાવાનો પ્રયાસ કરે છે.૧૯૯૦ ના દાયકામાં ઓનલાઈન ગ્રંથસૂચિ ડેટાબેઝમાં પૂર્ણ–લખાણ–શોધ તકનીકો સામાન્ય બની હતી.ઘણી વેબસાઈટ્સ અને એપ્લિકેશન પ્રોગ્રામ્સ (જેમ કે વર્ડ પ્રોસેસિંગ સોફ્ટવેર) સંપૂર્ણ–ટેક્સ્ટ–શોધ ક્ષમતાઓ પ્રદાન કરે છે.કેટલાક વેબ સર્ચ એન્જિન, જેમ કે અલ્ટાવિસ્ટા, પૂર્ણ–લખાણ–શોધ તકનીકોનો ઉપયોગ કરે છે, જ્યારે અન્ય અનુક્રમણિકા તેમની અનુક્રમણિકા પ્રણાલીઓ દ્વારા તપાસાયેલા વેબ પૃષ્ઠોના માત્ર એક ભાગને અનુક્રમિત કરે છે.

૨૦. શ્રી વિકાસ સિંહનું ખંડન એ છે કે ચૂંટણી માર્ગદર્શિકાની કલમ ૧૧.૨.૨ માં 'ટેક્સ્ટ મોડ' ડ્રાફ્ટ મતદાર યાદીની 'સામગ્રી' સાથે સંબંધિત છે, તેના 'ફોર્મેટ' સાથે નહીં.એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે માર્ગદર્શિકાના ઉપરોક્ત કલમમાં પ્રિસ્ક્રિપ્શન માટે મતદાર યાદીનો મુસદ્દો ટેક્સ્ટ મોડમાં મૂકવો જરૂરી છે, જેનો અર્થ એ થશે કે તેમાં મતદારનું નામ, સરનામું, ઉંમર વગેરે જેવી વિગતો જ હોવી જોઈએ, તેનો ફોટો નહીં.તે સમજાવવામાં આવે છે કે કોઈપણ પી. ડી. એફ. દસ્તાવેજમાં સામાન્ય રીતે બે પ્રકારની સામગ્રી હોય છેઃ(i) લખાણ અને (ii) ચિત્રો/ફોટોગ્રાફ્સ/સચિત્ર સામગ્રી.કોઈપણ મતદારની વિગતોમાં તેનું નામ, ઉંમર, સરનામું વગેરે (એટલે કે 'લખાણનો ભાગ') તેમજ તેનો ફોટોગ્રાફ (એટલે કે 'ફોટોગ્રાફ/ચિત્ર/સચિત્ર સામગ્રીનો ભાગ') સામેલ હશે.આમ, ચૂંટણી માર્ગદર્શિકાની કલમ ૧૧.૨.૨ માં 'ટેક્સ્ટ મોડ' શબ્દસમૂહનો ઉપયોગ કરવાનો અર્થ એ છે કે મુખ્ય ચૂંટણી અધિકારીની વેબસાઇટ પર મૂકવામાં આવેલી મતદાર યાદીના મુસદ્દામાં માત્ર મતદારની વિગતોનો 'ટેક્સ્ટ' હોવો જોઈએ, તેના 'ફોટોગ્રાફ્સ/ચિત્રો/સચિત્ર સામગ્રી' નહીં.તે પણ સમજાવવામાં આવે છે કે દરેક પી. ડી. એફ. દસ્તાવેજ, પછી ભલે તે શોધી શકાય તેવું હોય કે બિન-શોધી શકાય તેવું/છબી પી. ડી. એફ. હોય અને જેમાં 'ટેક્સ્ટ મોડ' માં કોઈપણ લખાણ સામગ્રી હોય તે તે અર્થમાં પી. ડી. એફ. છે.તે આગળ રજૂ કરવામાં આવે છે કે પીડીએફ દસ્તાવેજનું 'ટેક્સ્ટ મોડ' ફોર્મેટ નામનું કંઈ નથી.તે સંબંધમાં એક સરળ 'ગૂગલ સર્ચ' પણ તેને સ્પષ્ટ અને નિર્ણાયક રીતે સ્થાપિત કરશે.

૨૧. અમને ઈસીઆઈની રજૂઆતમાં બળ મળે છે. ચૂંટણી માર્ગદર્શિકાની કલમ ૧૧.૨.૨ 'ટેક્સ્ટ મોડ' અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ કરે છે.તે રીતે મતદાર યાદીનો મુસદ્દો, એટલે કે ટેક્સ્ટ મોડ, અરજદારને પૂરો પાડવામાં આવ્યો છે.કલમ ક્યાંય કહેતી નથી કે મતદાર યાદીનો મુસદ્દો મુખ્ય ચૂંટણી અધિકારીની વેબસાઇટ પર 'શોધી શકાય તેવી પીડીએફ' માં મૂકવો પડશે.તેથી, અરજદાર અધિકાર તરીકે દાવો કરી શકતો નથી કે મતદાર યાદીનો મુસદ્દો વેબસાઇટ પર 'શોધી શકાય તેવા મોડ' માં મૂકવો જોઈએ.તે ફક્ત 'ટેક્સ્ટ મોડ' માં હોવું જોઈએ અને તે આ રીતે પ્રદાન કરવામાં આવ્યું છે.

૨૨. અરજદાર દ્વારા વિકિપીડિયા પર આધાર રાખેલો દસ્તાવેજ 'સંપૂર્ણ લખાણ શોધ' સાથે સંબંધિત છે, 'લખાણ પદ્ધતિ' સાથે નહીં.દેખીતી રીતે, જ્યારે ઉપરોક્ત દસ્તાવેજ સમજાવે છે કે 'સંપૂર્ણ લખાણ શોધ' કેવી રીતે હાથ ધરવામાં આવે છે, ત્યારે સમજૂતી એ હશે કે તે એક સર્ચ એન્જિન છે જે દરેક સંગ્રહિત દસ્તાવેજોમાંના તમામ શબ્દોની તપાસ કરે છે અને સંપૂર્ણ લખાણ શોધ તકનીકો પણ પ્રદાન કરે છે.જો કે, ચૂંટણી માર્ગદર્શિકાની કલમ ૧૧.૨.૨ માં 'શોધ' શબ્દોની ગેરહાજરીથી મોટો ફરક પડશે.

૨૩. ઈસીઆઈ દ્વારા યોગ્ય રીતે સમજાવવામાં આવ્યું છે કે પીડીએફ દસ્તાવેજો મુખ્યત્વે બે પ્રકાર/બંધારણોના હોય છે, એટલે કેઃ

(૧) “છબી–માત્ર "અથવા સ્કેન કરેલ પી. ડી. એફ.–એમ. એફ. પી. અને ઓફિસ સ્કેનર્સ પર હાર્ડ કોપી દસ્તાવેજોને સ્કેન કરતી વખતે, અથવા કેમેરા ઇમેજ, જે. પી. જી., ટિફ અથવા સ્ક્રીનશોટને પી. ડી. એફ. માં રૂપાંતરિત કરતી વખતે, સામગ્રીને સ્નેપશોટ જેવી છબીમાં" લૉક "કરવામાં આવે છે, જેમાં અંતર્ગત લખાણ સ્તર નથી.આવા માત્ર છબીવાળા પીડીએફ દસ્તાવેજોમાં પૃષ્ઠોની માત્ર સ્કેન કરેલી/ફોટોગ્રાફ કરેલી છબીઓ હોય છે.છબી–માત્ર પીડીએફ ફાઇલો શોધી શકાતી નથી, અને તેમનું લખાણ સામાન્ય રીતે પસંદ કરી શકાતું નથી, શોધી શકાતું નથી અથવા તેની નકલ કરી શકાતી નથી.

(૨) શોધી શકાય તેવી પી. ડી. એફ.–શોધી શકાય તેવી પી. ડી. એફ. માં, છબી સ્તરમાં લખાણ સ્તર ઉમેરવામાં આવે છે, જે સામાન્ય રીતે નીચે મૂકવામાં આવે છે.આવી પી. ડી. એફ. ફાઇલો મૂળ દસ્તાવેજોથી લગભગ અલગ પાડી શકાય તેવી નથી અને સંપૂર્ણપણે શોધી શકાય તેવી છે.શોધી શકાય તેવા પીડીએફ દસ્તાવેજોમાં લખાણ પસંદ કરી શકાય છે, શોધી શકાય છે અને તેની નકલ કરી શકાય છે.

૨૪. એકવાર આપણને ખબર પડી જાય કે કલમ ૧૧.૨.૨ અરજદારને મતદાર યાદીનો મુસદ્દો ટેક્સ્ટ મોડમાં મેળવવાનો અધિકાર આપતું નથી, જે 'સંપૂર્ણ ટેક્સ્ટ સર્ચ' ફોર્મમાં પણ શોધી શકાય છે, તે ચૂંટણી પંચે નક્કી કરવાનું છે કે મતદાર યાદીનો મુસદ્દો કયા સ્વરૂપમાં પ્રકાશિત કરવાનો છે.ઈસીઆઈએ શોધી શકાય તેવી પીડીએફ ફોર્મેટમાં મતદાર યાદીનો મુસદ્દો પ્રદાન કરવામાં

અરજદારની વિનંતીનું પાલન ન કરવાના કારણો આપ્યા છે.તેના અનુસાર, મતદારોની ગોપનીયતાના મુદ્દાઓ સામેલ છે અને ઈસીઆઈના પગલાનો હેતુ મતદારોની પ્રોફાઇલિંગ અને ડેટા માઇનિંગને અટકાવવાનો છે.ઈસીઆઈ અનુસાર, સ્વતંત્ર અને નિષ્પક્ષ ચૂંટણીઓ સુનિશ્ચિત કરવી, જેના માટે તે પ્રતિબદ્ધ છે, તે પણ જરૂરી છે કે ઈસીઆઈ મતદારોની ગોપનીયતા અને પ્રોફાઇલિંગનું રક્ષણ કરવા માટે બંધાયેલ ફરજ છે.તેથી, તમામ સાવચેતીનાં પગલાં લેવા ફરજ છે.જોકે, આ પાસામાં જવાની જરૂર નથી.

૨૫. એકવાર આપણે ચૂંટણી માર્ગદર્શિકાની કલમ ૧૧.૨.૨ ને ઉપરોક્ત રીતે વાંચીએ અને તેનું અર્થઘટન કરીએ, તો ચૂંટણી પંચ દ્વારા લેવામાં આવેલો નિર્ણય જે ૪ જાન્યુઆરી, ૨૦૧૮ ના રોજ તેની સૂચનાઓમાં સમાયેલ છે તે સુસંગત બને છે.તે સૂચનાઓમાં, ઈસીઆઈએ તેના ક્ષેત્ર સ્તરના કાર્યકર્તાઓને જાહેર ક્ષેત્રમાં મતદાર યાદીની માત્ર 'ઇમેજ પીડીએફ' મૂકવાનો નિર્દેશ આપ્યો છે.તેથી અમારો અભિપ્રાય છે કે અરજદારને મતદાર યાદીનો મુસદ્દો જે સ્વરૂપમાં પૂરો પાડવામાં આવે છે તે ચૂંટણી માર્ગદર્શિકામાં સમાવિષ્ટ જરૂરિયાતને પૂર્ણ કરે છે.તે ઉમેરવામાં આવી શકે છે કે જો અરજદાર ઇચ્છે તો, તે હંમેશા તેને શોધી શકાય તેવા મોડમાં રૂપાંતરિત કરી શકે છે, જેમાં, અલબત્ત, તેને પોતાના પ્રયત્નો કરવાની જરૂર પડશે.

૨૬. અરજદાર દ્વારા દાવો કરવામાં આવેલી અન્ય દાદ એ છે કે મુક્ત અને નિષ્પક્ષ ચૂંટણી સુનિશ્ચિત કરવા માટે દરેક વિધાનસભા મતવિસ્તાર/વિધાનસભા ક્ષેત્રમાં ઓછામાં ઓછા ૧૦ ટકા યાદચ્છિક રીતે પસંદ કરેલા મતદાન મથકો પર વી. વી. પી. એ. ટી. ચકાસણી કરવા માટે નિર્દેશો માંગવા.આ વતી, પ્રતિવાદીઓ દ્વારા નિયમ ૫૬ (ડી) તરફ અમારું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું.પ્રતિવાદીઓ દ્વારા એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આ પાસા પર દાખલ કરવામાં આવેલી કેટલીક રિટ અરજીઓમાં અગાઉના પ્રસંગોએ પસાર કરાયેલા આદેશોને ધ્યાનમાં રાખીને અરજદાર દ્વારા આ મુદ્દો ઉઠાવી શકાતો નથી.પ્રતિવાદીઓએ પ્રકાશ જોશી વિરુદ્ધ ભારતના ચૂંટણી પંચ (રિટ પિટિશન (સિવિલ) નંબર ૯૮૩/૨૦૧૭,૩૦ ઓક્ટોબર, ૨૦૧૭ના રોજ ફેંસલ તા. કરાયેલ) માં પસાર કરાયેલા આદેશોનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો.તે કિસ્સામાં પણ, જ્યાં સમાન વિનંતી કરવામાં આવી હતી, ત્યાં ૩૦ ઓક્ટોબર, ૨૦૧૭ ના આદેશો દ્વારા અરજીનો નિકાલ નીચેની રીતે કરવામાં આવ્યો હતોઃ

> "વિદ્વાન એટર્ની જનરલ શ્રી કે. કે. વેણુગોપાલ રજૂ કરે છે કે જ્યાં સુધી પ્રાર્થના (એ) ની વાત છે, ભારતના ચૂંટણી પંચે તેનો અમલ પહેલેથી જ કરી દીધો છે.આ સ્થિતિ ભારતના ચૂંટણી પંચના વિદ્વાન વિદ્વાન કાઉન્સેલ શ્રી અમિત શર્મા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવી છે.જ્યાં સુધી પ્રાર્થના (બી) ની વાત છે, શ્રી કે. કે. વેણુગોપાલ દ્વારા વિનંતી કરવામાં આવે છે કે ભારતના ચૂંટણી પંચ દ્વારા માર્ગદર્શિકા પહેલેથી જ લાવવામાં આવી છે.અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી કપિલ સિબ્બલ અને શ્રી વિવેક તન્ખાએ આ બાબતનો વિરોધ કર્યો છે.અમે તેને ભારતના ચૂંટણી પંચની વિવેકબુદ્ધિ પર છોડીએ છીએ, કારણ કે અમે ઉપરોક્ત ક્ષેત્રમાં પ્રવેશવા માંગતા નથી.જ્યાં સુધી પ્રાર્થના (સી) નો

સંબંધ છે, શ્રી કે. કે. વેણુગોપાલ દ્વારા રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ભારતના ચૂંટણી પંચે યોગ્ય માર્ગદર્શિકા જારી કરી છે, અને આ અદાલત કહી શકે છે કે કોઈ પણ અધિકારી/અધિકારી કે જેમની સામે શિસ્તની કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી છે તેમને કોઈપણ મુખ્ય હોદ્દા પર નિયુક્ત કરવામાં આવશે નહીં.

શ્રી કે. કે. વેણુગોપાલને સાંભળ્યા પછી, અમે નિર્દેશ આપીએ છીએ કે ભારતનું ચૂંટણી પંચ કોઈ પણ અધિકારી/અધિકારીની નિમણૂક કરશે નહીં, જેમની સામે કોઈ પણ જિલ્લામાં કોઈ પણ મુખ્ય હોદ્દા પર શિસ્તની કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી છે.

જ્યાં સુધી મતદાન મથકની અંદર વ્યક્તિઓની અવરજવર જોવા માટે મતદાન મથકની અંદર સીસીટીવી કેમેરા લગાવવા અને મતદાન મથકની બહાર મતદાનની સંખ્યાની સાથે ડિસ્પ્લે બોર્ડ પર આવા વીડિયોગ્રાફને પ્રદર્શિત કરવા સંબંધિત પ્રાર્થના (ડી) નો સંબંધ છે, અમારો વિચાર છે કે તે સ્વીકાર્ય નથી અને તે મુજબ, ઉપરોક્ત પ્રાર્થના નકારી કાઢવામાં આવે છે.

તે મુજબ રિટ અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવે છે. "

૨૭. બીજી રિટ અરજી ૨૦૧૭પની ડબલ્યુ. પી. (સી) નંબર ૧૦૧૨ છે, જે ઓક્ટોબર ૨૦૧૭માં જ આ અદાલત સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેમાં લગભગ સમાન વિનંતી કરવામાં આવી હતી.આને ૨૦ નવેમ્બર, ૨૦૧૭ ના રોજ મર્યાદિત રીતે બરતરફ કરવામાં આવ્યો હતો.જવાબી સોગંદનામામાં, ઈસીઆઈએ ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં દાખલ કરવામાં આવેલી આવી જ રિટ અરજીઓનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે, જેનું પણ એવું જ થયું હતું.

૨૮. ડબ્લ્યુ. પી. (સી) નં. ૧૦૧૨/૨૦૧૭ (મનુભાઇ ચાવડા વિ. ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્યો) માં ૩૦ ઓક્ટોબર, ૨૦૧૭ના રોજ પસાર કરાયેલા આદેશોને ધ્યાનમાં રાખીને અને અદાલતમાં ઇસીઆઈ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિવેદનના આધારે, અમે આ દાદને ધ્યાનમાં લેવાનો ઇરાદો ધરાવતા નથી.

તદનુસાર રિટ અરજીઓ રદ કરવામાં આવે છે.

અરજીઓ ફગાવવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.